RETTENS DOM (Fjerde Udvidede Afdeling)

18. november 2004 *

I sag T-176/01,

Ferriere Nord SpA, Osoppo (Italien), ved avocats W. Viscardini Donà og G. Donà,

sagsøger,

støttet af:

Den Italienske Republik, først ved U. Leanza, som befuldmægtiget, derefter ved avvocati dello Stato I. Braguglia og M. Fiorilli, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved V. Kreuschitz og V. Di Bucci, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: italiensk.

angående dels en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 2001/829/EF, EKSF af 28. marts 2001 om Italiens påtænkte statsstøtte til fordel for Ferriere Nord SpA (EFT L 310, s. 22), dels en påstand om erstatning for det tab, sagsøgeren angiveligt har lidt som følge af vedtagelsen af denne beslutning,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS
RET I FØRSTE INSTANS (Fjerde Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, H. Legal, og dommerne V. Tiili, A.W.H. Meij, M. Vilaras og N.J. Forwood,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. januar 2004,

afsagt følgende

Dom

Retsforskrifter

1 I henhold til artikel 87 EF er statsstøtte, som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, bortset fra de i traktaten hjemlede undtagelser, uforenelig med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.

2 Artikel 88 EF tilrettelægger samarbejdet mellem Kommissionen og medlemsstaterne for så vidt angår undersøgelsen af eksisterende støtteordninger og ny støtte. Bestemmelsen giver Kommissionen hjemmel til at træffe foranstaltninger over for støtte, som er uforenelig med fællesmarkedet, og fastlægger Rådets beføjelser.

3 Artikel 174 EF bestemmer, at Fællesskabets politik på miljøområdet bl.a. skal bidrage til forfølgelse af følgende mål: bevarelse, beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten og beskyttelse af menneskers sundhed.

4 Artikel 7 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel [88] (EFT L 83, s. 1), som vedrører Kommissionen beslutninger om at afslutte den formelle undersøgelsesprocedure, bestemmer:

»6. [...] Kommissionen bestræber sig så vidt muligt på at vedtage en beslutning inden for en periode på 18 måneder fra indledningen af proceduren. Fristen kan forlænges efter aftale mellem Kommissionen og den pågældende medlemsstat.«

5 Artikel 6 i Kommissionens beslutning nr. 2496/96/EKSF af 18. december 1996 om fællesskabsregler for støtte til jern- og stålindustrien (EFT L 338, s. 42), som var gældende indtil den 22. juli 2002, bestemmer om proceduren:

»1. Kommissionen underrettes så betids om enhver påtænkt indførelse eller ændring af den i artikel 2 til 5 omhandlede støtte, at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil. Den underrettes på samme vis om enhver påtænkt anvendelse inden for jern- og stålindustrien af støtteordninger, med hensyn til hvilke den i forvejen har vedtaget en beslutning på grundlag af EF-traktaten [...]

2. Kommissionen underrettes så betids, at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil, og senest den 31. december 2001, om alle finansielle interventioner (erhvervelse af kapitalinteresser, kapitaltilskud, lånegarantier, skadeserstatning eller lignende finansiering), som af medlemsstaterne, regionale eller lokale myndigheder eller andre organer, der anvender statsmidler i dette øjemed, påtænkes gennemført til fordel for jern- og stålvirksomheder.

[...]

5. Hvis Kommissionen mener, at en bestemt finansiel foranstaltning kan udgøre statsstøtte i henhold til artikel 1, eller er i tvivl om, hvorvidt en bestemt støtte er forenelig med bestemmelserne i denne beslutning, underretter den den pågældende medlemsstat og anmoder de berørte parter og andre medlemsstater om at fremsætte deres bemærkninger. Såfremt Kommissionen — efter at have modtaget bemærkningerne og efter at have givet den pågældende medlemsstat lejlighed til at reagere — konstaterer, at en støtteforanstaltning ikke er forenelig med bestemmelserne i denne beslutning, træffer Kommissionen beslutning herom senest tre måneder efter modtagelsen af de oplysninger, der er nødvendige for, at den kan vurdere den pågældende støtteforanstaltning. [EKSF-t]raktatens artikel 88 finder anvendelse, såfremt en medlemsstat ikke efterkommer den pågældende beslutning.

6. Dersom Kommissionen ikke senest to måneder efter modtagelsen af den fuldstændige anmeldelse af de påtænkte støtteforanstaltninger har indledt proceduren i stk. 5 eller på anden måde tilkendegivet sin stilling, kan de påtænkte foranstaltninger iværksættes på betingelse af, at medlemsstaten på forhånd har meddelt Kommissionen, at den har til hensigt at gøre dette [...]«

6 Fællesskabsrammebestemmelserne for statsstøtte til miljøbeskyttelse (EFT 1994 C 72, s. 3, herefter »rammebestemmelserne fra 1994«), hvis gyldighedsperiode, som udløb den 31. december 1999, er blevet forlænget to gange, først indtil den 30. juni 2000 (EFT 2000 C 14, s. 8), og herefter indtil den 31. december 2000 (EFT 2000 C

184, s. 25), fandt anvendelse for støtte inden for alle de områder, der er omfattet af EF-traktaten, herunder dem, for hvilke der gælder specifikke fællesskabsregler (punkt 2). Rammebestemmelserne fastsatte i punkt 3 betingelserne for statsstøttereglernes anvendelse, bl.a. på investeringsstøtte:

»3.2.1. Støtte til investering i jord (hvor det er absolut nødvendigt for at opfylde miljømålsætninger), bygninger, anlæg og udstyr, der har til formål at reducere eller fjerne forurening og gener eller at tilpasse produktionsmetoder for at beskytte miljøet, kan godkendes inden for de i rammebestemmelserne fastsatte begrænsninger. Støtteberettiget er kun de ekstra investeringsomkostninger, der er nødvendige for at opfylde miljømålsætningerne. Generelle investeringsomkostninger, der ikke kan henføres til miljøbeskyttelse, må udelukkes. Således er investeringsomkostninger til ny- eller geninvestering i anlæg til ren etablering eller erstatning af produktionskapacitet ikke støtteberettigede, medmindre miljøniveauet bliver forbedret [...] Under alle omstændigheder er støtte, der tilsyneladende går til miljøbeskyttelsesforanstaltninger, men som reelt går til generelle investeringer, ikke omfattet af rammebestemmelserne [...]«

7 Punkt 3 i rammebestemmelserne fra 1994 fastsatte endvidere særlige betingelser for godkendelse af støtte, som skal hjælpe virksomhederne med at opfylde nye retligt forpligtende standarder eller tilskynde virksomhederne til at gå videre end de retligt forpligtende standarder, samt betingelserne for støtte, hvor der ikke findes retligt forpligtende standarder.

8 Fællesskabsrammebestemmelserne for statsstøtte til miljøbeskyttelse (EFT 2001 C 37, s. 3, herefter »rammebestemmelserne fra 2001«), som har erstattet rammebestemmelserne fra 1994, bestemmer i punkt 7, at rammebestemmelserne gælder for støtte til miljøbeskyttelse inden for alle sektorer, der reguleres af EF-traktaten, herunder sektorer omfattet af Fællesskabets sektorspecifikke statsstøtteregler.

9 For så vidt angår henvisningen til miljøkrav er det i punkt 20 og 21 i rammebestemmelserne fra 2001 anført, at hvis de nødvendige miljøhensyn skal tages i betragtning på længere sigt, er sande priser og internalisering af omkostninger til miljøbeskyttelse en forudsætning, hvorfor Kommissionen ikke længere mener, at det er berettiget at yde støtte til investeringer, der udelukkende har til formål at bringe virksomheden i overensstemmelse med eksisterende eller nye tekniske EF-standarder, bortset fra støtte ydet til små og mellemstore virksomheder med henblik på at sætte dem i stand til at opfylde EF-standarder. Det anføres endvidere, at støtte ligeledes kan vise sig hensigtsmæssig, når den tjener som incitament til at nå et højere beskyttelsesniveau end påkrævet ifølge EF-standarderne.

10 For så vidt angår de investeringer, der kan komme i betragtning, er det i punkt 36 (første punktum) i rammebestemmelserne fra 2001 anført:

»De pågældende investeringer er investeringer i grundarealer, der er strengt nødvendige for at opfylde miljømål, eller i bygninger, anlæg og udstyr, der har til formål at reducere eller helt fjerne forurening og gener eller at tilpasse produktionsmetoder for at beskytte miljøet.«

11 For så vidt angår de støtteberettigede omkostninger er det i punkt 37, første til tredje afsnit, præciseret:

»Det er kun de ekstra omkostninger til de yderligere investeringer, der er nødvendige for at nå de opstillede miljømål, som er støtteberettigede.

Det indebærer følgende:

Når det er vanskeligt at udskille investeringsomkostningerne til miljøbeskyttelse fra de samlede omkostninger, vil Kommissionen tage objektive og gennemsigtige beregningsmetoder i betragtning, f.eks. omkostningerne ved en investering, som er teknisk sammenlignelig, men ikke giver samme miljøbeskyttelse.

I alle tilfælde bør de støtteberettigede omkostninger beregnes netto i forhold til de fordele, der følger af en eventuel kapacitetsforhøjelse, omkostningsbesparelser i løbet af de første fem år af investeringens levetid og supplerende biprodukter i løbet af de samme fem år.«

12 Rammebestemmelserne fra 2001 bestemmer, at de finder anvendelse fra dagen for offentliggørelsen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* (punkt 81), som fandt sted den 3. februar 2001. Det er desuden i punkt 82 præciseret:

»Fra tidspunktet for offentliggørelsen i EFT anvender Kommissionen disse rammebestemmelser på alle anmeldte påtænkte støtteforanstaltninger, hvorom den skal træffe afgørelse, uanset om de påtænkte foranstaltninger måtte være anmeldt inden offentliggørelsen [...]«

Baggrunden for tvisten

13 Den selvstyrende italienske region Friuli-Venezia Giulia vedtog i 1978 foranstaltninger til fremme af industrivirksomhedernes initiativer på miljøbeskyttelsesområdet. Den omhandlede bestemmelse, som er indsat ved artikel 15, stk. 1, i regionallov nr. 47 af 3. juni 1978, blev ændret ved artikel 7 i regionallov nr. 23 af

8. april 1982 og senere ved artikel 34 i regionallov nr. 2 af 20. januar 1992. Den blev godkendt af Kommissionen (ved skrivelse SG (92) D/18803 af 22. december 1993) og endeligt vedtaget ved regionallov nr. 3 af 3. februar 1993. Artikel 15, stk. 1, i regionallov nr. 47 af 3. juni 1978, som senest ændret ved regionallov nr. 3 af 3. februar 1993, bestemmer:

»Den regionale forvaltning bemyndiges til at yde støtte på op til 20% bruttosubventionsækvivalent af de støtteberettigede udgifter til industrivirksomheder, der har været i drift i mindst to år, og som agter at iværksætte eller ændre fremstillingsprocesser eller produktionsanlæg med henblik på at nedskære omfanget af eller nedsætte farerne ved det affald og de emissioner eller den støj, der opstår, eller forbedre arbejdsvilkårene i overensstemmelse med nye standarder i sektorlovgivningen.«

14 I 1998 vedtog den selvstyrende italienske region Friuli-Venezia Giulia at yde nye bevillinger til finansiering af den støtteordning, som var godkendt af Kommissionen i 1992. Artikel 27, litra c), nr. 16, i regionallov nr. 3 af 12. februar 1998 om refinansiering af regionallov nr. 2 af 20. januar 1992 fastsatte budgetbevillinger på 4,5 mia. italienske lire (ITL) årligt i perioden 1998-2000. Disse refinansieringstiltag er godkendt ved Kommissionens beslutning SG(98) D/7785 af 18. september 1998.

15 Ferriere Nord SpA (herefter »Ferriere«) driver virksomhed inden for jern-, maskin- og metalindustrien i Osoppo, som er beliggende i den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia. Selskabet fremstiller jern- og stålprodukter, som for nogles vedkommende er omfattet af EKSF-traktaten og for andres af EF-traktaten. Virksomheden, som er en af de førende europæiske producenter af elektrosvejsede trådnet, havde i 1999 en omsætning på 210 800 000 EUR, heraf 84 % i Italien, 11 % i de øvrige EU og 5 % i resten af verden.

16 Ferriere søgte ved skrivelse 26. marts 1997 i medfør af artikel 15 i regionallov nr. 47 af 3. juni 1978 med senere ændringer den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia om økonomisk tilskud, til opførelse af et nyt anlæg til fremstilling af elektrosvejsede trådnet af metal, som var en teknisk nyskabelse, der ville reducere forurenende udledninger og støj samt forbedre arbejdsvilkårene. Den samlede investering beløb sig til 20 mia. ITL.

17 Ved regionalt dekret af 8. oktober 1998 besluttede den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia at yde Ferriere et tilskud på 15 % af støtteberettigede udgifter, svarende til 1 650 000 000 ITL (852 154 EUR).

18 Ved skrivelse af 18. februar 1999, modtaget i Kommissionens generaldirektorat »Konkurrence« den 25. februar 1999, anmeldte de italienske myndigheder — som led i den procedure for systematisk anmeldelse af enhver påtænkt tilførsel af offentlige midler til jern- og stålvirksomheder, som er fastlagt ved artikel 6, stk. 1 og 2, i beslutning nr. 2496/96 — til Kommissionen, at de havde til hensigt at yde jern- og stålvirksomheden Ferriere statsstøtte til miljøbeskyttelse i medfør af regionallov nr. 47 af 3. juni 1978, med senere ændringer.

19 Anmeldelsen omfattede støtte til investeringer i strengstøbningsanlæg og i et nyt valseværk til fremstilling af svejsede stålarmeringsnet. De italienske myndigheder har udsat udbetalingen af støtten til den sidstnævnte investering for at undgå de vanskeligheder, som ville være forbundet med en tilbagesøgning i tilfælde af, at støtten ved en fællesskabsbeslutning måtte blive erklæret uforenelig med fællesmarkedet.

20 Ved skrivelse af 3. juni 1999 meddelte Kommissionen Den Italienske Republik, at den havde besluttet at indlede proceduren efter artikel 6, stk. 5, i beslutning nr. 2496/96 vedrørende statsstøttesag C-35/99 — Italien — Ferriere Nord (EFT 1999 C 288, s. 39).

21 Ved skrivelse af 3. august 1999 fra den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia til Italiens Faste Repræsentation ved Den Europæiske Union meddelte de italienske myndigheder Kommissionen, at investeringen i valseværket var omfattet af EF-traktatens anvendelsesområde, eftersom de svejsede stålarmeringsnet, som fremstilledes på dette anlæg, ikke var et EKSF-produkt, at investeringen tilgodeså hensyn til beskyttelse af sundhed og miljø, samt at foranstaltningen var omfattet af punkt 3.2.1 i rammebestemmelserne fra 1994.

22 Ferriere og European Independent Steelworks Association (EISA) gjorde ligeledes, ved skrivelser af henholdsvis 5. november 1999 og 4. november 1999, gældende, at det relevante regelsæt i forbindelse for vurderingen af støtteforanstaltningen var EF-traktaten.

23 Ved skrivelse af 25. juli 2000 meddelte de italienske myndigheder Kommissionen, at de efter anmodning fra Ferriere trak den del af anmeldelsen tilbage, som vedrørte investeringen i strengstøbningsanlægget, og som var omfattet af EKSF-reglerne, men fastholdt den del af anmeldelsen, som vedrørte investeringen i valseværket og dermed vedrørte jern- og stålprodukter, der ikke var omfattet af EKSF-reglerne, samtidig med at de anmodede Kommissionen om i medfør af artikel 88, stk. 3, EF at træffe beslutning om den påtænkte støttes forenelighed med fællesmarkedet.

24 Ved skrivelse af 14. august 2000 meddelte Kommissionen Den Italienske Republik, at den havde besluttet at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, vedrørende statsstøttesag C-45/00 — Italien — Ferriere Nord SpA, omfattende støtte til investeringer i et nyt valseværk til svejsede stålarmeringsnet (EFT 2000 C 315, s. 4). Kommissionen anførte i denne beslutning bl.a., at da Ferriere var en virksomhed, der ikke førte særskilte regnskaber for sine aktiviteter alt efter, som de var omfattet af EKSF-traktaten eller af EF-traktaten, skulle Kommissionen forvisse sig om, at støtten ikke kom EKSF-aktiviteter til gode.

25 Ferriere fremsatte sine bemærkninger i en skrivelse af 13. november 2000, hvori selskabet understregede, at dets EKSF-aktiviteter og EF-aktiviteter var adskilte, og fremhævede betydningen af det miljømæssige formål med investeringen, samtidig med, at det anførte, at støtten var en del af den støtteordning, som var blevet godkendt i 1992, og at den var i overensstemmelse med punkt 3.2.1 i rammebestemmelserne fra 1994.

26 Ved skrivelse af 4. december 2000 til Kommissionen anførte UK Iron and Steel Association, at støtten skulle vurderes efter bestemmelserne i EKSF-traktaten, og at den påtænkte investering havde et åbenbart økonomisk sigte.

27 I skrivelse af 15. januar 2001 gentog Den Italienske Republik, at støtten skulle vurderes efter EF-traktatens regler.

28 Kommissionen har den 28. marts 2001 vedtaget beslutning 2001/829/EF, EKSF om Italiens påtænkte statsstøtte til fordel for Ferriere Nord SpA (EFT L 310, s. 22, herefter »den anfægtede beslutning«).

29 Kommissionen har i den anfægtede beslutning anført, at de svejsede armeringsnet, som fremstilles på det nye valseværk i en særskilt del af virksomheden, ikke er EKSF-produkter, og at støtten følgelig skal vurderes efter EF-traktatens regler. Kommissionen har anført, at den påtænkte økonomiske støtte udgør statsstøtte.

30 Kommissionen har fundet, at investeringen, hvis formål er at forbedre virksomhedens konkurrencedygtighed og udskifte et gammelt anlæg, i det væsentlige er begrundet i økonomiske årsager, at den under alle omstændigheder ville være blevet gennemført, og at den derfor ikke giver grundlag for at yde statsstøtte til

miljøbeskyttelse. Investeringens positive virkninger for miljøbeskyttelsen og arbejdsvilkårene er en følge af, at der installeres et nyt anlæg. Kommissionen har anført, at da der ikke var bindende miljøkrav, som nødvendiggjorde opførelsen af det nye valseværk, kan støtten ikke anses for en konkret anvendelse af en allerede godkendt ordning. Kommissionen har endelig anført, at det — såfremt det antages, at investeringen havde et overvejende miljømæssigt formål — ikke er muligt inden for de samlede investeringsudgifter nøjagtigt at angive den del, som vedrører miljøbeskyttelsen, hvilket er et krav i henhold til rammebestemmelserne fra 2001.

31 Kommissionen har følgelig erklæret, at støtten er uforenelig med fællesmarkedet, og at den ikke må gennemføres. Den har pålagt Den Italienske Republik at efterkomme denne beslutning og har afsluttet den procedure, som var indledt vedrørende statsstøttesag C-35/99 — Italien — Ferriere Nord (jf. præmis 20 ovenfor).

Retsforhandlinger

32 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 31. juli 2001 har Ferriere anlagt denne sag i henhold til artikel 230, stk. 4, EF, artikel 235 EF og artikel 288, stk. 2, EF.

33 Den 22. november 2001 har Den Italienske Republik indgivet begæring om at måtte indtræde i sagen til støtte for sagsøgerens påstande. Ved kendelse af 14. januar 2002 har fofop rmanden for Første Udvidede Afdeling imødekommet denne begæring om intervention.

34 Ved Rettens beslutning af 2. juli 2003 (EFT C 184, s. 32) er den refererende dommer blevet tilknyttet Fjerde Udvidede Afdeling for perioden fra den 1. oktober 2003 til den 31. august 2004, hvorefter sagen er blevet overført til denne afdeling.

35 Som led i en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse, der blev meddelt parterne den 28. oktober 2003, har Retten opfordret Kommissionen og Den Italienske Republik til at fremlægge lovgivningsmæssige og administrative dokumenter vedrørende den støtteordning, som blev godkendt i 1992, og til at angive, om denne senere var blevet ændret. Retten har ligeledes anmodet sagsøgeren om at angive de faktorer, som ifølge selskabet gør det muligt at udskille den del af investeringsudgifterne, som vedrører miljøbeskyttelsen.

36 Ved skrivelser af 26. november 2003 har parterne efterkommet disse opfordringer.

37 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten under retsmødet den 15. januar 2004.

Parternes påstande

38 Ferriere har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at erstatte sagsøgeren det tab, selskabet har lidt som følge af denne beslutning, med tillæg af den procesrente, som finder anvendelse i Italien, og af et beløb, som skal kompensere for revalueringen, idet såvel rente som kompensation skal beregnes af støttebeløbet pr. 26. april 1999.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

39 Den Italienske Republik har nedlagt påstand om, at den anfægtede beslutning annulleres.

40 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retmæssigheden af den anfægtede beslutning

41 Ferriere har til støtte for sine påstande gjort både anbringender vedrørende formaliteten og realiteten gældende.

Formaliteten

42 Sagsøgeren har fremsat seks formalitetsanbringender, som går ud på, at Kommissionen ikke lovligt kunne indlede den formelle procedure for undersøgelse af støtten, at den ikke har overholdt de processuelle frister, samt at den har tilsidesat retten til kontradiktion, princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, princippet om god forvaltningsskik og sin forpligtelse til at begrunde beslutningen.

Den første anbringende om, at Kommissionen ikke lovligt kunne indlede den formelle procedure for undersøgelse af støtten

— Parternes argumenter

43 Ferriere har gjort gældende, at Kommissionen ikke lovligt kunne indlede den formelle procedure, første gang den 3. juni 1999 og anden gang den 14. august 2000, idet den omtvistede støtte er ydet på grundlag af den godkendte støtteordning. Kommissionen burde have henlagt sagen, som var blevet anmeldt ved en fejl, efter at have konstateret, at støtten var i overensstemmelse med de godkendte bestemmelser. Indledningen af den formelle procedure er således under de konkrete omstændigheder udtryk for en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og af retssikkerhedsprincippet.

44 Den Italienske Republik, som har gjort gældende, at der foreligger magtfordrejning, har gjort gældende, at Kommissionen burde have begrænset sig til at tage anmeldelsen til efterretning uden at behandle støtten som en individuel støtte.

45 Kommissionen har gjort gældende, at det var med føje, at den indledte den formelle undersøgelsesprocedure. Kommissionen har for det første gjort gældende, at de italienske myndigheder foretog en anmeldelse af støtten på den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulias anmodning, idet de ikke anså støtten for at være omfattet af den godkendte ordning, at den italienske regering i den anden anmeldelse af 25. juli 2000 anmodede Kommissionen om at tage stilling til en ny støtteordning i artikel 88, stk. 3, EF's forstand, og at Kommissionen ikke havde nogen anledning til at foretage yderligere undersøgelser, idet der ikke var grundlag for at antage, at støtten var dækket af den godkendte ordning. Kommissionen har for det andet gjort gældende, at de italienske myndigheder allerede ved anmeldelsen af støtten havde anført, at der ikke som krævet i den godkendte ordning var nogen bindende regler. Kommissionen har tilføjet, at den, idet den — efter at have undersøgt sagen — kunne konstatere, at den påtænkte støtte ikke var omfattet af en eksisterende ordning, herefter undersøgte støtten på grundlag af den gældende lovgivning.

— Rettens bemærkninger

46 Det er ubestridt, at de italienske myndigheder henholdsvis den 3. juni 1999 og den 14. august 2000 er blevet underrettet om to beslutninger om at indlede den formelle procedure.

47 Det fremgår af Kommissionens skrivelse af 22. december 1992, som er nævnt ovenfor i præmis 13, og hvorved den ordning for støtte til miljøbeskyttelse, som den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia påtænkte at indføre, blev godkendt, at Kommissionen havde taget stilling til denne ordning på grundlag af EF-traktatens bestemmelser, idet ordningen var blevet anmeldt til Kommissionen af de italienske myndigheder den 23. januar 1992 i henhold til denne traktat og ikke i henhold til EKSF-traktaten.

48 Desuden bemærkes, at de italienske myndigheder i overensstemmelse med forskrifterne i artikel 6, stk. 1, i beslutning nr. 2496/96, som bestemmer, at Kommissionen skal underrettes om enhver påtænkt anvendelse af støtteordninger, med hensyn til hvilke den i forvejen har vedtaget en beslutning på grundlag af EF-traktaten, den 18. februar 1999 anmeldte den støtte til miljøbeskyttelse, som den agtede at yde sagsøgeren. Angivelsen i denne anmeldelse af, at støtten blev ydet i medfør af regionallov nr. 47 af 3. juni 1978, som ændret ved regionallov nr. 2 af 2. januar 1992, »som tidligere er anmeldt til Kommissionen med et positivt udfald«, er irrelevant, idet godkendelsen skete inden for rammerne af EF-traktaten, og idet de nævnte bestemmelser i beslutning nr. 2496/96 i et sådant tilfælde forpligtede medlemsstaten til at anmelde en påtænkt støtteordning, som faldt ind under EKSF-traktatens anvendelsesområde.

49 Kommissionen, som var blevet forelagt en sådan påtænkt støtteordning, kunne med hjemmel i beslutningens artikel 6, stk. 5, som er nævnt ovenfor i præmis 5, lovligt indlede den formelle procedure, hvilket den faktisk også gjorde det den 3. juni 1999, eftersom den nærede tvivl med hensyn til ordningens forenelighed med bestemmelserne i beslutning nr. 2496/96 om støtte til jern- og stålindustrien.

50 Ferriere kan således ikke med føje hævde, at det var ulovligt, da Kommissionen første gang indledte den formelle procedure.

51 For så vidt angår den omstændighed, at Kommissionen senere på ny indledte den formelle procedure, bemærkes, at Kommissionen, når den får forelagt en individuel støtteforanstaltning, som hævdes at være truffet i medfør af en tidligere godkendt støtteordning, ikke uden videre kan bedømme støtteforanstaltningen i henhold til traktaten. Den skal — før den indleder nogen form for procedure — kontrollere, om støtten falder ind under den generelle ordning og opfylder de betingelser, der er fastsat i beslutningen om at godkende den generelle ordning. I modsat fald ville Kommissionen i forbindelse med sin undersøgelse af hver enkelt individuel støtte efterfølgende kunne ændre sin beslutning om at godkende støtteordningen, hvilket i sig selv forudsætter en undersøgelse i forhold til artikel 87 EF, og bringe overholdelsen af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet i fare. En støtte, som er en streng og forudsigelig anvendelse af de betingelser, der er fastsat i beslutningen om godkendelse af den godkendte generelle ordning, anses følgelig for en eksisterende støtte, der ikke har skullet anmeldes til Kommissionen eller har skullet undersøges med henblik på artikel 87 EF (Domstolens dom af 16.5.2002, sag C-321/99 P, ARAP m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 4287, præmis 83 og den deri nævnte retspraksis).

52 I den foreliggende sag bemærkes, at de italienske myndigheder, da de den 25. juli 2000 trak en del af den første anmeldelse tilbage og fastholdt den del, som vedrørte støtte til valseværket, jf. præmis 23 ovenfor, udtrykkeligt anmodede Kommissionen om at tage stilling til den påtænkte støttes forenelighed med fællesmarkedet i medfør af artikel 88, stk. 3, EF, som vedrører ny støtte, og ikke inden for rammerne af det permanente samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne, som er indført ved artikel 88, stk. 1, EF, der omfatter tilfælde af eksisterende støtte.

53 Desuden bemærkes, at selv om skrivelsen af 15. februar 1999 fra den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia, som var vedlagt anmeldelsen af 18. februar 1999, hvilken anmeldelse fortsat havde virkning for så vidt angår den del af anmeldelsen, som var blevet fastholdt, indeholdt en henvisning til den godkendte støtteordning,

har de italienske myndigheder ikke hævdet, at støtten til Ferrieres investering udgjorde en foranstaltning til gennemførelse af denne ordning. I øvrigt bemærkes for alle tilfældes skyld, at mens den godkendte ordning, som er nævnt ovenfor i præmis 13, omfatter investeringer i forbedringer af miljøbeskyttelsen eller af arbejdsvilkårene, »i overensstemmelse med nye standarder i sektorlovgivningen«, var det i den nævnte skrivelse præciseret, at Ferriere ikke var underlagt bindende regler eller andre retlige forpligtelser, hvilket umiddelbart gav anledning til tvivl med hensyn til den anmeldte støttes overensstemmelse med den godkendte ordning.

54 Under disse omstændigheder bemærkes — på baggrund af tvetydigheden af skrivelsen af 15. februar 1999 og den omstændighed, at de italienske myndigheder i forbindelse med den anden anmeldelse ikke anførte, at den støtte, som var ydet Ferriere, udgjorde en foranstaltning til gennemførelse af den godkendte ordning, uanset at de samme myndigheder ved to lejligheder havde forelagt Kommissionen den omtvistede påtænkte støtte, og den anden gang havde anmeldt den på grundlag af artikel 88, stk. 3, EF som en ny støtte, hvis forenelighed med fællesmarkedet de udtrykkeligt anmodede Kommissionen om at tage stilling til i deres skrivelse af 25. juli 2000 — at Kommissionen ikke findes at have handlet uretmæssigt ved at indlede den formelle procedure for anden gang.

55 Den henvisning, som Ferriere og Den Italienske Republik har foretaget til »Italgrani«-sagen og »Tirrenia«-sagen, som Domstolen tidligere har behandlet (Domstolens dom af 5.10.1994, sag C-47/91, Italien mod Kommissionen, »Italgrani«, Sml. I, s. 4635, og af 9.10.2001, sag C-400/99, Italien mod Kommissionen, »Tirrenia«, Sml. I, s. 7303), er irrelevant. I disse sager havde Kommissionen indledt den formelle procedure efter at have modtaget klager, og den italienske regering gjorde gældende, at den støtte, som var ydet de omhandlede virksomheder, havde hjemmel i en godkendt støtteordning for så vidt angår Italgrani-sagen, og i en aftale om forsyningspligt for så vidt angår Tirrenia-sagen, hvorfor der var tale om eksisterende støtte (Italgrani-dommen, præmis 6 og 12, og Tirrenia-dommen, præmis 8, 24 og 25). Domstolen præciserede i Italgrani-dommen, at såfremt Kommissionen kunne anfægte »individuelle støtteforanstaltninger, som fuldt ud er i overensstemmelse med beslutningen om at godkende støtteordningen«, ville dette bringe overholdelsen af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet i fare (Italgrani-dommen, præmis 24).

56 Domstolens argumentation synes ikke at kunne overføres til det foreliggende tilfælde, som vedrører en individuel støtteforanstaltning, som er anmeldt til Kommissionen som ny støtte i medfør af artikel 88, stk. 3, EF.

57 Det følger af det ovenfor anførte, at Ferriere ikke med føje kan gøre gældende, at det var ulovligt at indlede den formelle procedure, eller at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning eller retssikkerhedsprincippet er blevet tilsidesat. Det første anbringende skal derfor forkastes.

Det andet formalitetsanbringende om, at Kommissionen ikke har overholdt de processuelle frister

— Parternes argumenter

58 Ferriere har gjort gældende, at Kommissionen har overskredet de processuelle frister, som gælder på statsstøtteområdet, i to henseender. For det første har Kommissionen ifølge Ferriere indledt den formelle procedure den 3. juni 1999, mere end tre måneder efter anmeldelsen, selv om den ifølge de gældende bestemmelser og retspraksis skulle have truffet en beslutning inden for to måneder efter anmeldelsen af støtten. For det andet har Kommissionen ikke overholdt den frist på 18 måneder, som er fastsat for den ved artikel 7, stk. 6, i forordning nr. 659/1999, til at vedtage en beslutning efter indledningen af den formelle procedure, idet der er forløbet 20 måneder inden vedtagelsen af den anfægtede beslutning. Ferriere har tilføjet, at selv om fristen på 18 måneder ikke er bindende, kan den kun forlænges efter aftale mellem Kommissionen og den pågældende medlemsstat.

59 Den Italienske Republik har gjort gældende, at forsinkelsen med hensyn til vedtagelsen af den anfægtede beslutning udgør en tilsidesættelse af artikel 7, stk. 6, i

forordning nr. 659/1999, og at den ikke har givet samtykke til en forlængelse af fristen for afslutning af den formelle procedure. Intervenienten har i øvrigt gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat princippet om loyalt samarbejde ved i artikel 3 i den anfægtede beslutning at have erklæret den procedure, som var blevet indledt inden for rammerne af EKSF-traktaten efter anmeldelsen af 18. februar 1999, for afsluttet.

60 Kommissionen har gjort gældende, at anbringendet om, at proceduren har varet urimeligt længe, er ubegrundet. For så vidt angår indledningen af den formelle procedure har Kommissionen anført, at den oprindelige anmeldelse blev foretaget på grundlag af bestemmelser, som senere viste sig irrelevante, hvorfor den ikke kunne være forpligtet til at handle inden for den frist på to måneder, som sædvanligvis finder anvendelse, og at de italienske myndigheder ikke havde underrettet den om, at de havde til hensigt at iværksætte støtten. For så vidt angår den formelle undersøgelsesprocedures varighed har Kommissionen gjort gældende, at fristen på 18 måneder i artikel 7, stk. 6, i forordning nr. 659/1999 ikke er bindende. Desuden har proceduren reelt kun varet syv en halv måned, idet den anfægtede beslutning, som er vedtaget den 28. marts 2001, bygger på den anden formelle procedure, som blev indledt den 14. august 2000.

— Rettens bemærkninger

61 For så vidt angår den første beslutning om at indlede den formelle procedure bemærkes, at de relevante bestemmelser, som finder anvendelse for en anmeldelse, der er foretaget inden for rammerne af EKSF-traktaten, er de bestemmelser, som findes i artikel 6, stk. 6, i beslutning nr. 2496/96, og ikke som med urette hævdet af parterne de bestemmelser, som findes i artikel 4, stk. 5, i forordning nr. 659/1999, der finder anvendelse på den anden anmeldelse

62 Artikel 6, stk. 6, i beslutning nr. 2496/96 nævner en frist på to måneder, efter udløbet af hvilken de påtænkte støtteforanstaltninger kan iværksættes i tilfælde, hvor Kommissionen ikke har indledt en formel procedure, på betingelse af, at

medlemsstaten på forhånd har meddelt Kommissionen, at den har til hensigt at gøre dette. Denne bestemmelse pålægger ikke Kommissionen en præklusiv frist, men tilskynder Kommissionen til i overensstemmelse med princippet om god forvaltningsskik at handle med den fornødne hast og giver vedkommende medlemsstat mulighed for at gennemføre støtteforanstaltningerne efter udløbet af en frist på to måneder, på betingelse af, at den på forhånd har underrettet Kommissionen herom (Domstolens dom af 11.12.1973, sag 120/73, Lorenz, Sml. s. 1471, præmis 6, og af 20.3.1984, sag 84/82, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 1451, præmis 11).

63 Det bemærkes, at det er ubestridt, at de italienske myndigheder ikke har meddelt Kommissionen, at de havde til hensigt at udbetale den omhandlede støtte. Den Italienske Republik kan ikke gøre gældende, at den ikke har givet samtykke til en »forlængelse« af Kommissionens frist, idet en sådan ordning ikke er fastsat i artikel 6, stk. 6, i beslutning nr. 2496/96. Desuden bemærkes, at selv om Kommissionen, der havde modtaget anmeldelsen den 25. februar 1999, først indledte den formelle procedure den 3. juni 1999, dvs. tre måneder og ni dage senere, findes dette tidsrum, i løbet af hvilket de italienske myndigheder ikke havde rettet henvendelse til Kommissionen som krævet i denne bestemmelse, under de konkrete omstændigheder ikke at være urimeligt langt. Under alle omstændigheder bemærkes, at det ikke følger af ordlyden af artikel 6, stk. 6, i beslutning 2496/96, at en formel procedure, der indledes mere end to måneder efter anmeldelsen, skulle blive ugyldig af denne grund.

64 Ferriere kan derfor ikke med føje hævde, at den anfægtede beslutning er retsstridig på grund af, at den formelle procedure blev indledt for sent.

65 For så vidt angår den tid, som er medgået til Kommissionens vedtagelse af den anfægtede beslutning, bemærkes, at artikel 7, stk. 6, i forordning nr. 659/1999, som er nævnt ovenfor i præmis 4, og som finder anvendelse på den omhandlede støtteforanstaltning, bestemmer, at Kommissionen så vidt muligt skal bestræbe sig på at vedtage en beslutning inden for en periode på 18 måneder fra indledningen af proceduren. Denne frist kan forlænges efter aftale mellem Kommissionen og den pågældende medlemsstat.

66 Denne frist finder i den foreliggende sag anvendelse på den procedure, som blev indledt efter den anden anmeldelse i henhold til bestemmelserne i EF-traktaten, og ikke, som hævdet af sagsøgeren, på den procedure, som fulgte efter den første anmeldelse, der er foretaget i henhold til bestemmelserne i EKSF-traktaten.

67 Ganske vist er det korrekt, at den anfægtede beslutning henviser til begge traktater, nævner den første anmeldelse, som er indgivet den 25. februar 1999 i henhold til reglerne i EKSF-traktaten, og erklærer den procedure, som blev indledt på grundlag af denne anmeldelse, for afsluttet i beslutningens artikel 3. Denne første anmeldelse blev imidlertid trukket tilbage den 25. juli 2000, i forbindelse med den anden anmeldelse, for så vidt angår den i den første anmeldelse nævnte påtænkte EKSF-støtte. Denne anden anmeldelse, som trådte i stedet for den foregående, bekræftede, at Kommissionen var blevet anmodet om at tage stilling til den omtvistede påtænkte støtte, som i denne anmeldelse blev henført til EF-traktaten. De italienske myndigheder har i denne forbindelse under retsmødet redegjort for vanskelighederne med hensyn til at kvalificere støtte til jern- og stålvirksomheder som det sagsøgende selskab, der virker inden for anvendelsesområderne for begge traktater. I øvrigt bemærkes, at vurderingen af den tid, som forløb efter den første beslutning om indledning af den formelle procedure den 3. juni 1999, skal foretages under hensyn til bestemmelserne i beslutning nr. 2496/96. Den sidstnævnte beslutning fastsætter imidlertid ikke en frist for vedtagelsen af en beslutning efter indledningen af en formel procedure.

68 Procedurens varighed skal derfor vurderes med udgangspunkt i beslutningen om at indlede den formelle procedure den 14. august 2000, hvilken beslutning blev truffet på grundlag af den anden anmeldelse af den påtænkte støtte, som var baseret på EF-traktaten, og under hensyntagen til forskrifterne i forordning nr. 659/1999.

69 Da Kommissionen har truffet den anfægtede beslutning den 28. marts 2001, dvs. syv måneder og 14 dage efter indledningen af den formelle procedure, er den frist på 18 måneder, som er nævnt ovenfor i præmis 65, hvilken frist er vejledende og kan forlænges, blevet overholdt. Sagsøgeren kan derfor ikke med føje hævde, at Kommissionen har overskredet de frister, som gjaldt for vedtagelsen af den anfægtede beslutning. Under alle omstændigheder bemærkes, at selv hvis datoen for

den første beslutning om indledning af den formelle procedure den 3. juni 1999 lægges til grund, har proceduren varet lidt mindre end 22 måneder, hvilket ikke udgør en urimelig overskridelse af den nævnte vejledende frist på 18 måneder (Rettens dom af 27.11.2002, sag T-190/00, Regione Siciliana mod Kommissionen, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 139).

70 Kommissionen findes heller ikke at have tilsidesat sin pligt til loyalt samarbejde med Den Italienske Republik under de konkrete omstændigheder i sagen, der er karakteriseret ved dobbeltheden af virksomhedens aktiviteter og enheden i dens regnskabsførsel, hvor der er indgivet to på hinanden følgende anmeldelser, først i henhold til EKSF-traktaten og herefter i henhold til EF-traktaten, og hvor Kommissionen har pligt til at efterprøve den nøjagtige karakter af støttemodtagerens virksomhed, dvs. om der er tale om EKSF- eller EF-aktiviteter. Artikel 3 i den anfægtede beslutning, som erklærer den procedure, som blev indledt efter den anmeldelse, der blev indgivet inden for rammerne af EKSF-traktaten, for afsluttet, er på denne baggrund blot den påkrævede formelle afslutning af den procedure, som blev indledt den 3. juni 1999.

71 Det følger af det ovenfor anførte, at Ferriere ikke med føje kan hævde, at Kommissionen har tilsidesat de processuelle frister. Det andet anbringende skal derfor forkastes.

Det tredje formalitetsanbringende om tilsidesættelse af retten til kontradiktion

— Parternes argumenter

72 Ferriere har gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat retten til kontradiktion i forbindelse med dens anvendelse af de successive rammebestemmelser om statsstøtte til miljøbeskyttelse. Efter at have indledt den formelle procedure i

henhold til rammebestemmelserne fra 1994 vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning på grundlag af rammebestemmelserne fra 2001 uden at havde opfordret Den Italienske Republik og de interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger under hensyntagen til de nye rammebestemmelser.

73 Kommissionen har gjort gældende, at det i procedurer for undersøgelse af statsstøtte kun er den medlemsstat, som beslutningen er rettet til, der kan påberåbe sig retten til kontradiktion. Kommissionen har tilføjet, at sagsøgeren var underrettet om indledningen af de formelle undersøgelsesprocedurer, at sagsøgeren ved to lejligheder har fremsat bemærkninger, som er blevet taget i betragtning, og at sagsøgeren på ny kunne have fremsat bemærkninger efter offentliggørelsen af rammebestemmelserne fra 2001. Vurderingskriterierne forblev i øvrigt i det væsentlige uændrede i de nye rammebestemmelser.

— Rettens bemærkninger

74 Det bemærkes først, at det anbringende, Ferriere har fremsat, ikke skal behandles som et anbringende vedrørende retten til kontradiktion, hvorpå kun stater kan gøre krav inden for statsstøtteområdet, men som et anbringende vedrørende »interesserede parters« ret til at fremsætte bemærkninger i medfør af artikel 88, stk. 2, EF under den del af undersøgelsesproceduren, som er omfattet af denne bestemmelse (Rettens dom af 6.3.2003, forenede sager T-228/99 og T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale og Land Nordrhein-Westfalen mod Kommissionen, Sml. II, s. 435, præmis 122-125).

75 Det er ubestridt, at de interesserede parter på det tidspunkt, hvor rammebestemmelserne fra 2001 blev offentliggjort, allerede havde fremsat deres bemærkninger under hensyntagen til rammebestemmelserne fra 1994. Det fremgår af rammebestemmelserne fra 2001, bl.a. af indledningen hertil, at disse bestemmelser er vedtaget i forlængelse af rammebestemmelserne fra 1994 og definerer Kommissionens nye tilgangsvinkel på baggrund af udviklingen på nationalt og internationalt plan for så vidt angår opfattelsen af miljøbeskyttelsesområdet samt

bestemmelser og politik på dette område. Selv om det antages, at Kommissionen, som den selv har lagt til grund, var berettiget til at anvende de nye rammebestemmelser i forbindelse med vedtagelsen af den anfægtede beslutning, hvilket spørgsmål vil blive behandlet i præmis 134-140 nedenfor, har den ikke uden at tilsidesætte de interesserede parters processuelle rettigheder kunnet basere sin beslutning på de nye principper, som blev indført med rammebestemmelserne fra 2001 uden at give disse parter anledning til at fremsætte deres bemærkninger hertil.

76 Det fremgår af den anfægtede beslutning, at Kommissionen har erklæret støtten uforenelig med fællesmarkedet af to årsager, nemlig at hovedformålet med investeringen var af økonomisk art (betragtning 31), idet fordelene ud fra en miljømæssig betragtning kun var en underordnet følge af denne investering (betragtning 33), og at den ekstra investeringsomkostning til miljøbeskyttelse ikke kunne udskilles fra de samlede omkostninger (betragtning 32).

77 De principper, som er opstillet i rammebestemmelserne fra 1994 og rammebestemmelserne fra 2001, er for så vidt angår disse grunde i det væsentlige ens, hvilket Kommissionen har anført i betragtning 31 (fodnote 3) til den anfægtede beslutning. Såvel rammebestemmelserne fra 2001 som rammebestemmelserne fra 1994 bestemmer, at de investeringer, der kan komme i betragtning, er investeringer, der har til formål at beskytte miljøet (punkt 3.2.1 i rammebestemmelserne fra 1994 og punkt 36 i rammebestemmelserne fra 2001, nævnt i henholdsvis præmis 6 og præmis 10 ovenfor), idet rammebestemmelserne fra 1994 udtrykkeligt udelukker støtte, der tilsyneladende går til miljøbeskyttelsesforanstaltninger, men som reelt går til generelle investeringer. Rammebestemmelserne fra 1994 og rammebestemmelserne fra 2001 fastsætter i øvrigt den samme metode for beregning af de støtteberettigede omkostninger (punkt 3.2.1 i rammebestemmelserne fra 1994 og punkt 37 i rammebestemmelserne fra 2001, nævnt ovenfor i præmis 11).

78 Sagsøgeren har under retsmødet gjort gældende, at udeladelsen af visse præciseringer i rammebestemmelserne fra 2001 må tillægges betydning, navnlig for så vidt angår nye anlæg, til hvilke der i henhold til rammebestemmelserne fra 1994 kunne ydes støtte, når disse anlæg havde en positiv virkning på miljøet. Ferriere har i sine skriftlige indlæg herom anført, at eftersom rammebestemmelserne

fra 1994 i punkt 3.2.1 udelukkede omkostninger til ny- eller geninvestering i anlæg til ren etablering eller erstatning af produktionskapacitet fra støtte, medmindre miljøniveauet blev forbedret, betød dette omvendt, at der kunne tildeles støtte til et nyt anlæg, som havde en positiv virkning for miljøbeskyttelsen.

79 Sagsøgerens bemærkninger vedrører imidlertid reelt afgrænsningen i punkt 3.2.1 i rammebestemmelserne fra 1994 af de »støtteberettigede omkostninger«, som »kun [var] de ekstra investeringsomkostninger, der [var] nødvendige for at opfylde miljømålsætningerne«. Rammebestemmelserne, som er nævnt ovenfor i præmis 6, præciserede, at »investeringsomkostninger til ny- eller geninvestering i anlæg til ren etablering eller erstatning af produktionskapacitet [således] ikke [var] støtteberettigede, medmindre miljøniveauet [blev] bliver forbedret«. Rammebestemmelserne fra 2001 kan derfor ikke anses for at medføre en ændring af de tidligere gældende bestemmelser. Uanset om investeringen vedrører et nyt anlæg eller et eksisterende anlæg, er det nemlig kun de ekstra omkostninger, som kan henføres til miljøbeskyttelse, der er støtteberettigede. Selv om rammebestemmelserne fra 2001 ikke indeholder den samme præcisering som rammebestemmelserne fra 1994, er denne betingelse for, at en omkostning er støtteberettiget, stadig gældende.

80 Det fremgår således, at Kommissionen ikke på grundlag af de nye rammebestemmelser har anvendt principper og vurderingskriterier, som har ændret dens vurdering af den anmeldte støtte. Under disse omstændigheder var det ikke påkrævet at foretage en ny høring af de interesserede parter. Sagsøgeren har haft lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger, som er sammenfattet i betragtning 13-16 til den anfægtede beslutning, til de principper og vurderingskriterier, som i de væsentlige er identiske i rammebestemmelserne fra 1994 og rammebestemmelserne fra 2001, og på grundlag af hvilke Kommissionen har erklæret støtten uforenelig med fællesmarkedet.

81 Kommissionen har følgelig ikke baseret sin beslutning på grunde, som sagsøgeren ikke har kunnet fremsætte sine bemærkninger til, og bestemmelserne i artikel 88, stk. 2, EF er ikke blevet tilsidesat af Kommissionen.

82 Ferriere kan derfor ikke med føje hævde, at retten til kontradiktion, hvorved i denne sammenhæng forstås de processuelle rettigheder, som er indrømmet de »interesserede parter« i artikel 88, stk. 2, EF, er blevet tilsidesat. Det tredje anbringende skal derfor forkastes.

Det fjerde formalitetsanbringende om tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

— Parternes argumenter

83 Ferriere har gjort gældende, at Kommissionen har ladet hånt om den beskyttelse, som en processuel berettiget forventning skal ydes. Da Kommissionen aldrig har anmodet hverken de italienske myndigheder eller sagsøgeren om at dokumentere det miljømæssige formål med investeringen, kunne den ifølge sagsøgeren ikke med føje i beslutningen anføre, at den ikke havde modtaget nogen dokumenter desangående.

84 Den Italienske Republik har gjort gældende, at Kommissionens påstand i beslutningen om, at der ikke var ført bevis for investeringens miljømæssige formål, er i strid med bevisbyrdereglerne, idet bevisbyrden påhvilede Kommissionen, eftersom der var tale om en procedure for kontrol med traktatmedholdeligheden og ikke om en godkendelsesprocedure.

85 Kommissionen har anført, at den ikke har tilsidesat princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, og at den italienske regering og virksomheden i beslutningerne om at indlede den formelle procedure klart og tydeligt blev opfordret til at fremlægge beviser for investeringens miljømæssige formål.

— Rettens bemærkninger

86 Anbringendet falder i to dele, som vedrører dels de oplysninger, Kommissionen burde have anmodet parterne om at afgive, dels bevisordningen.

87 Ferriere har for det første bebrejdet Kommissionen, at den har undladt at anmode selskabet eller Den Italienske Republik om at indsende dokumentation for investeringens miljømæssige formål, og at den herefter i sin beslutning alligevel anførte, at den ikke havde modtaget nogen dokumenter desangående (betragtning 30).

88 Princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, som sagsøgeren har påberåbt sig, indebærer, at Kommissionen under proceduren for undersøgelse af statsstøtte skal tage hensyn til den berettigede forventning, som de berørte parter vil kunne have på grundlag af det i beslutningen om at indlede en undersøgelsesprocedure angivne (Rettens dom af 5.6.2001, sag T-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi mod Kommissionen, Sml. II, s. 1523, præmis 126), og at Kommissionen følgelig ikke kan basere den endelige beslutning på den omstændighed, at den ikke har modtaget oplysninger, som de interesserede parter på grundlag af denne angivelse ikke har ment, at det var fornødent at fremsende.

89 Det fremgår af beslutningen om indledning af den formelle procedure af 3. juni 1999, som er nævnt ovenfor i præmis 20, at Kommissionen tvivlede på, at miljøbeskyttelse var hovedformålet med investeringen, at den på daværende trin af proceduren mente, at investeringen ville have beskeden virkning for miljøbeskyttelsen, og at de hævdede miljøfordele snarere syntes at have tilknytning til beskyttelsen af medarbejderne, hvilket hensyn hverken var omfattet af kodeksen for statsstøtte til jern- og stålindustrien eller af rammebestemmelserne fra 1994.

Kommissionen anførte ligeledes, at beslutningen om at foretage de nødvendige investeringer af økonomiske årsager som følge af anlæggenes alder ikke udgjorde et grundlag for at yde støtte.

90 I beslutningen om indledning af den formelle procedure af 14. august 2000, som er nævnt ovenfor i præmis 20, har Kommissionen redegjort nærmere for sin foreløbige vurdering af investeringen set ud fra et miljøbeskyttelsessynspunkt. Kommissionen anførte, at de italienske myndigheder ikke havde tilvejebragt dokumentation for, at hovedformålet med erhvervelsen af valseværket var at forbedre miljøbeskyttelsen eller arbejdsvilkårene for medarbejderne, men at det derimod forekom Kommissionen, at Ferriere reelt søgte at erstatte eller forøge sin produktionskapacitet gennem erhvervelsen af et meget konkurrencedygtigt anlæg. Kommissionen konkluderede, at det på dette trin af undersøgelsen så ud til, at virkningerne på arbejdsvilkårene og miljøet kun var marginale følgevirkninger af investeringen.

91 Disse gentagne erklæringer var tilstrækkeligt klare og præcise til, at de italienske myndigheder og sagsøgeren måtte anse sig for at være blevet opfordret til at fremkomme med alle relevante oplysninger til dokumentation af, at investeringens hovedformål var miljøbeskyttelse. Ferrieres anbringende om, at en berettiget forventning af processuel karakter er blevet tilsidesat, kan derfor ikke tiltrædes.

92 Ferriere har for det andet gjort gældende, at Kommissionen har baseret sin beslutning på formodninger uden at foretage de konkrete nærmere undersøgelser, som det påhvilede den at foretage. Den Italienske Republik har tilføjet, at det var Kommissionen, som skulle have bevist, at investeringen ikke havde et miljømæssigt formål, og at bevisbyrden er blevet vendt i beslutningen.

93 Når Kommissionen har besluttet at indlede den formelle procedure, påhviler det medlemsstaten og den potentielle støttemodtager at fremsætte deres argumenter for, at den påtænkte støtte er omfattet af de undtagelser, som er fastsat i traktaten, idet formålet med den formelle procedure netop er at gøre det muligt for Kommissionen at opnå fuld oplysning om alle sagens momenter (jf. i denne retning dommen i sagen Tyskland mod Kommissionen, præmis 13).

94 Selv om Kommissionen er forpligtet til at formulere sin tvivl med hensyn til støttens forenelighed med fællesmarkedet klart og tydeligt, når den indleder en formel procedure, således at medlemsstaten og de interesserede parter kan tilrettelægge deres forsvar bedst muligt, påhviler det ikke desto mindre støtteansøgeren at fjerne denne tvivl og at godtgøre, at hans investering opfylder betingelsen for støttetildeling (jf. i denne retning Domstolens dom af 22.3.2001, sag C-17/99, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 2481, præmis 41 og 45-49). Det påhvilede således Den Italienske Republik og Ferriere at bevise, at den omhandlede investering berettigede til støtte til miljøbeskyttelse, og at den navnlig havde det miljømæssige formål, som kræves i henhold til rammebestemmelserne fra 1994 og rammebestemmelserne fra 2001, som erstattede disse (jf. i denne retning Domstolens dom af 14.9.1994, forenede sager C-278/92 — C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103, præmis 49, og af 19.9.2002, sag C-113/00, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 7601, præmis 70).

95 Det fremgår af sagen, og navnlig af den anfægtede beslutning, at Kommissionen, som havde givet udtryk for sin tvivl med hensyn til støttens forenelighed med fællesmarkedet og indhentet bemærkninger til den påtænkte støtte fra de interesserede tredjemænd og fra Den Italienske Republik, i betragtning 23-36 til den anfægtede beslutning har foretaget en præcis og underbygget analyse af de oplysninger, den havde fået forelagt til vurdering, således som den var forpligtet til.

96 Det følger af det ovenfor anførte, at Ferriere ikke med føje kan hævde, at Kommissionen under proceduren har tilsidesat princippet om beskyttelse af den berettigede forventning. Det fjerde anbringende skal derfor forkastes.

Det femte formalitetsanbringende om tilsidesættelse af princippet om god forvaltningsskik

— Parternes argumenter

97 Ferriere har gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat princippet om god forvaltningsskik ved i sin analyse at tage fejl med hensyn til det relevante retsgrundlag — først EKSF-traktaten og dernæst EF-traktaten — og ved at indlede en formel procedure for så vidt angår en gennemførelsesforanstaltning til en godkendt ordning.

98 Kommissionen har gjort gældende, at den ikke har tilsidesat princippet om god forvaltningsskik. Da der er foretaget to successive anmeldelser, først én på grundlag af EKSF-traktaten og dernæst én på grundlag af EF-traktaten, var Kommissionen forpligtet til at undersøge støtten ud fra begge traktater, idet der var tale om en virksomhed inden for jern- og stålindustrien, som ikke førte særskilte regnskaber.

— Rettens bemærkninger

99 Det fremgår af sagen, at Ferriere er en virksomhed inden for jern- og stålindustrien, som fremstiller produkter, som for nogles vedkommende er omfattet af EKSF-traktaten og for andres af EF-traktaten, at de italienske myndigheder først havde anmeldt den omhandlede støtte i henhold til EKSF-traktaten, at Den Italienske Republik og Ferriere under den administrative procedure efterfølgende anførte, at de svejsede stålarmeringsnet, til fremstilling af hvilke investeringen i et valseværk var bestemt, ikke var et EKSF-produkt, men et EF-produkt, og at der blev foretaget en ny anmeldelse i henhold til EF-traktaten. Intervenienten har i denne forbindelse under retsmødet forklaret, at det var vanskeligt at afgøre, hvilket retsgrundlag der var det relevante, idet der er tale om en virksomhed, der udøver aktiviteter inden for begge traktaters anvendelsesområde.

100 Desuden bemærkes, at det er med rette, at Kommissionen, når der som i det foreliggende tilfælde er tale om en jern- og stålvirksomhed, der ikke fører særskilte regnskaber, har kontrolleret, om der skete afsmitning fra den pågældende støtte til fordel for EKSF-aktiviteterne (dommen i sagen ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi mod Kommissionen, præmis 74 og 125).

101 Under disse omstændigheder bemærkes, at Kommissionen ikke kan beskyldes for at have begået processuelle fejl, idet det ikke umiddelbart var klart, om investeringen skulle henføres til EKSF-traktaten eller til EF-traktaten, idet støtten først blev anmeldt til Kommissionen i henhold til den ene traktat og dernæst i henhold til den anden, og idet det under alle omstændigheder påhvilede den at efterprøve, om støtten ville komme andre aktiviteter end dem, til fordel for hvilke den var ydet, til gode. Det er åbenbart, at Kommissionens undersøgelse af det relevante retsgrundlag for dens beslutning ikke kan udgøre en tilsidesættelse af princippet om god forvaltningsskik.

102 I øvrigt bemærkes ud fra et strengt processuelt synspunkt, at indledningen af to formelle procedurer i den foreliggende sag ikke medfører, at princippet om god forvaltningsskik er blevet tilsidesat, eftersom disse to procedurer, som anført i forbindelse med behandlingen af det første anbringende (præmis 50, 54 og 57 ovenfor), retmæssigt blev indledt på grundlag af anmeldelser indgivet af de italienske myndigheder. For så vidt angår Ferrieres argument om, at princippet om god forvaltningsskik er blevet tilsidesat som følge af, at der blev indledt en formel procedure, selv om der var tale om en gennemførelsesforanstaltning til en godkendt ordning, bemærkes, at dette argument vedrører spørgsmålet om, hvorvidt den omhandlede støtteforanstaltning som hævdet af sagsøgeren udgjorde en sådan gennemførelsesforanstaltning, hvilket spørgsmål henhører under sagens realitet og vil blive undersøgt sammen med det første realitetsanbringende (jf. præmis 116-128 nedenfor).

103 Det følger af det ovenfor anførte, at Ferriere ikke med føje kan hævde, at Kommissionen har tilsidesat princippet om god forvaltningsskik. Det femte anbringende skal derfor forkastes.

Det sjette formalitetsanbringende om tilsidesættelse af begrundelsespligten

— Parternes argumenter

104 Ferriere har gjort gældende, at Kommissionen ikke har begrundet sin beslutning tilstrækkeligt, idet den i betragtning 30 til beslutningen (fodnote 1) blot har anført, at der ikke var foreskrevet bestemte grænser for den omhandlede type anlæg.

105 Kommissionen har anført, at den ikke kunne henvise til andre grunde end at den havde konstateret, at der ikke var fastsat forskrifter på området.

— Rettens bemærkninger

106 Det bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at begrundelsespligten i artikel 253 EF udgør et væsentligt formkrav, som bør adskilles fra begrundelsens materielle indhold, der henhører under spørgsmålet om den anfægtede retsakts materielle lovlighed. Begrundelsen skal tilpasses karakteren af den pågældende retsakt og klart og utvetydigt angive de betragtninger, som den institution, der har udstedt retsakten, har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, og således at den kompetente ret kan udøve sin prøvelsesret. Spørgsmålet, om en beslutnings begrundelse opfylder kravene efter artikel 253 EF, skal ikke blot vurderes i forhold til ordlyden, men ligeledes til den sammenhæng, hvori den indgår, samt under hensyn til alle de retsregler, som gælder på det pågældende område (Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-350/88, Delacre m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 395, præmis 15 og 16, og af 19.9.2002, sag C-114/00, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 7657, præmis 62 og 63).

107 På baggrund af denne retspraksis bemærkes, at Kommissionen i den foreliggende sag ikke findes at have tilsidesat forpligtelsen til at begrunde den anfægtede beslutning tilstrækkeligt.

108 Den anfægtede beslutning nævner nemlig i betragtning 1 (fodnote 3) artikel 15, stk. 1, i regionallov nr. 47 af 3. juni 1978 med senere ændringer, jf. ovenfor i præmis 13, som giver mulighed for at yde støtte til investeringer foretaget af industrivirksomheder, som bringer deres fremstillingsprocesser eller produktionsanlæg i overensstemmelse med nye standarder i sektorlovgivningen. Den anfægtede beslutning henviser i betragtning 14 til sagsøgerens bemærkninger vedrørende bindende grænseværdier, som selskabets anlæg angiveligt overholder, og anfører hertil i betragtning 30 (fodnote 1), at der, i modsætning til, hvad selskabet påstår, ikke er foreskrevet bestemte grænser for den type anlæg. Der er klart redegjort for begrundelsen, som vedrører den omstændighed, at der ikke gælder retligt forpligtende standarder for Ferrieres anlæg, på en retlig og faktisk baggrund, som gør det muligt for sagsøgeren at forstå meningen hermed.

109 Ferriere kunne således ikke med føje hævde, at den anfægtede beslutning var behæftet med en begrundelsesmangel. Det sjette anbringende skal derfor forkastes.

110 Det følger af det ovenfor anførte, at de seks formalitetsanbringender skal forkastes i det hele.

Realiteten

111 Ferriere har til støtte for sine påstande fremsat realitetsanbringeder, som kan henføres under tre hovedanbringender, nemlig for det første, at støtten til selskabets

investering udgør en gennemførelsesforanstaltning til en godkendt ordning og ikke ny støtte, for det andet, at den anfægtede beslutning skulle havde været truffet i henhold til rammebestemmelserne fra 1994 og ikke i henhold til rammebestemmelserne fra 2001, og for det tredje, at selskabets investering havde et miljømæssigt formål, som berettiger det til at modtage statsstøtte til miljøbeskyttelse.

Det første realitetsanbringende om, at støtten til Ferrieres investering udgør en gennemførelsesforanstaltning til en godkendt ordning og ikke en ny støtte

— Parternes argumenter

112 Ferriere har gjort gældende, at selskabets investering henhørte under den regionale ordning, som blev godkendt af Kommissionen i 1992, og at støtten hertil blot udgør en gennemførelsesforanstaltning til denne ordning, hvorfor Kommissionen i den anfægtede beslutning har tilsidesat sin egen godkendelsesbeslutning.

113 Kommissionen har ifølge Ferriere anlagt en urigtig fortolkning af den støtteordning, som var blevet godkendt i 1992, idet kravet om tilpasning til »nye standarder i [...] lovgivningen« ikke henviser til en tilpasning til bindende miljøkrav, men kan forstås som en tilpasning til rent vejledende og dermed retligt uforpligtende standarder. Denne fortolkning er i overensstemmelse med tanken bag rammebestemmelserne fra 1994 og 2001, som anerkender statsstøttes karakter af tilskyndelse. Rammebestemmelserne fra 2001 anerkender desuden, at det kan være tilladt at yde støtte til investeringer på områder, hvor der ikke foreligger retligt forpligtende standarder. Der er i medfør af nationale eller fællesskabsretlige bestemmelser fastsat miljøkrav vedrørende forurenende udledninger og støj samt standarder, som skal forbedre arbejdsvilkårene, og der skulle tages hensyn til disse krav i forbindelse med opførelsen af sagsøgerens nye anlæg.

114 Den Italienske Republik har gjort gældende, at den omtvistede støtte henhører under den ordning, som blev godkendt i 1992. Kommissionen har desuden ifølge intervenienten i 1998 — i vendinger, som viser, at støttetildelingen ikke er betinget af, at der foreligger retligt forpligtende standarder, hvilket også fremgår af rammebestemmelserne fra 1994 og 2001 — godkendt refinansieringen af denne ordning. Kommissionen har således anlagt en urigtig fortolkning af den godkendte ordning.

115 Kommissionen har gjort gældende, at den omtvistede støtte ikke er i overensstemmelse med den ordning, som blev godkendt i 1992. Denne ordning fastsætter den betingelse for støtteberettigelse, at formålet med den pågældende investering er tilpasning til nye standarder i sektorlovgivningen. Ifølge Kommissionen opfyldte Ferrieres tidligere anlæg imidlertid de eksisterende standarder, og det nye anlæg har ingen sammenhæng med ikrafttrædelsen af nye standarder. De standarder, sagsøgeren har henvist til, er hverken nye eller retligt forpligtende, eller også er de blevet påberåbt for første gang for Retten. Kommissionen har tilføjet, at hverken forbedring af arbejdsvilkårene eller de tiltag, som er gennemført på fabrikkerne til forbedring af sikkerhed eller hygiejne, henhører under miljøbeskyttelse.

— Rettens bemærkninger

116 Spørgsmålet om, hvorvidt den omtvistede støtte udgjorde en gennemførelsesforanstaltning til den ordning, som var blevet godkendt i 1992, eller en ny støtte, beror på fortolkningen af den bestemmelse, hvorved ordningen blev gennemført, hvilken bestemmelse er nævnt ovenfor i præmis 13, og hvorefter der kan ydes støtte til investeringer, som har til formål at forbedre miljøbeskyttelsen eller arbejdsvilkårene »i overensstemmelse med nye standarder i sektorlovgivningen«.

117 Det fremgår desuden af den omhandlede bestemmelse, at der skal være fastsat standarder inden for den sektor, hvor støtteansøgeren driver virksomhed, at der skal

være tale om nye standarder inden for denne sektor, og at investeringen for at være støtteberettiget skal have til formål at bringe anlægget i overensstemmelse med disse standarder.

118 Denne fortolkning støttes af de omstændigheder, hvorunder betingelsen om tilpasning til nye standarder blev indført, mens proceduren for undersøgelse af den påtænkte støtteordning verserede. Det fremgår af to skrivelser fra Kommissionen til Italiens Faste Repræsentation, at Kommissionen i den første skrivelse, som er dateret den 21. maj 1992, spurgte, om støttetildelingen i henhold til de påtænkte bestemmelser var betinget af en tilpasning til nye standarder, og i den anden skrivelse, som er dateret den 9. september 1992, tydeligt anførte, at »støtten [skulle] have til formål at fremme virksomhedernes tilpasning til nye forpligtelser, som var pålagt dem af de offentlige myndigheder på forureningsbekæmpelsesområdet«.

119 Der var ikke foretaget nogen ændringer af denne bestemmelse, navnlig ikke for så vidt angår betingelsen om tilpasning til nye standarder, da Kommissionen i skrivelse af 18. september 1998 godkendte refinansieringen af den ordning, som var blevet godkendt i 1992. Den i denne skrivelse indeholdte beskrivelse af den godkendte ordning kan ikke udlægges som en ændring af denne ordning. Den Italienske Republik og Kommissionen har desuden i deres svar på spørgsmål fra Retten, hvortil der er henvist ovenfor i præmis 36, anført, at den procedure, som blev indledt i 1998, blot omhandlede en refinansiering af den eksisterende ordning uden at berøre indholdet eller rækkevidden heraf.

120 Ferrieres støtteanmodning af 26. marts 1997 til den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia nævnte imidlertid ingen standard, som anlægget skulle overholde. Regionen angav desuden udtrykkeligt i sin skrivelse af 15. februar 1999, som var vedlagt de italienske myndigheders støtteanmeldelse af 18. februar 1999, nævnt ovenfor i præmis 53 og 54, at virksomheden ikke var underlagt bindende standarder

eller andre retlige forpligtelser, og den tilføjede, at investeringen, som var foretaget med henblik på forbedring af de miljømæssige resultater, gik ud over fællesskabskravene. Hertil kommer, at de italienske myndigheder som fastslået ovenfor i præmis 53 og 54 ikke i den anden støtteanmeldelse gjorde gældende, at støtten til Ferriere udgjorde en foranstaltning til gennemførelse af den godkendte ordning.

121 Under den administrative procedure har Ferriere ganske vist i sin skrivelse af 13. november 2000, nævnt ovenfor i præmis 25, uden at nævne det retlige grundlag herfor henvist til »grænseværdier« fastsat i den gældende lovgivning, idet selskabet præciserede, at disse desuden iagttog retningslinjerne i Rådets direktiv 96/61/EF af 24. september 1996 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (EFT L 257, s. 26), gennemført i national ret ved lovdekret nr. 372 af 4. august 1999, dvs. efter indgivelsen af selskabets støtteanmodning og efter anmeldelsen i februar 1999. Disse bestemmelser, som ikke i sig selv angiver nogen talværdi, indeholder imidlertid blot vejledende retningslinjer vedrørende udstedelse af godkendelser af industrianlæg, der ikke har nogen forbindelse med den statsstøttesag, som her behandles.

122 I stævningen har Ferriere ligeledes henvist til Rådets direktiv 86/188/EØF af 12. maj 1986 om beskyttelse af arbejdstagere mod risici ved at være udsat for støj under arbejdet (EFT L 137, s. 28), gennemført i Italien ved lovdekret nr. 277 af 15. august 1991, og har i en fodnote henvist til forskellige nationale eller fællesskabsretlige bestemmelser, der indeholder grænseværdier, som genstanden for investeringen overholder. Sagsøgeren har for så vidt angår de fællesskabsretlige bestemmelser henvist til Rådets direktiv 91/689/EØF af 12. december 1991 om farligt affald (EFT L 377, s. 20), ændret ved Rådets direktiv 94/31/EF af 27. juni 1994 (EFT L 168, s. 28) og gennemført i Italien ved lovdekret nr. 22 af 5. februar 1997. Selskabet har ligeledes henvist til bestemmelser i national ret, nemlig dekret fra republikkens præsident nr. 203 af 24. maj 1988 om udledninger af røg og støv til atmosfæren, lov nr. 447 af 26. oktober 1995 om støjudledninger fra industrianlæg, og en af retsakterne til gennemførelse af denne lov, nemlig gennemførelsesdekret fra præsidenten for Consiglio dei Ministri nr. 675900 af 14. november 1997.

123 Bortset fra, at disse forskrifter på tidspunktet for indgivelse af støtteanmodningen den 26. marts 1997 for hovedpartens vedkommende ikke var nye, bemærkes, at Ferriere hverken under den administrative procedure eller for Retten har identificeret de standarder, som angiveligt var fastlagt i disse bestemmelser, og til hvilke industrianlægget angiveligt skulle tilpasses ved hjælp af Ferrieres investering. Da disse oplysninger ikke er blevet fremlagt og derfor ikke har kunnet tages i betragtning ved udarbejdelsen af den anfægtede beslutning, kan de ikke påberåbes til støtte for uretmæssigheden af denne beslutning (Domstolens dom af 10.7.1986, sag 234/84, Belgien mod Kommissionen, Sml. s. 2263, præmis 11 og 16). For så vidt angår de fællesskabsretlige bestemmelser, som er blevet påberåbt, bemærkes desuden for det første, at formålet med direktiv 86/188 er oplysning, beskyttelse og lægekontrol af arbejdstagere, som udsættes for et vist støjniveau under arbejdet, men at direktivet ikke indeholder bestemmelser om standarder, der skal overholdes af virksomhederne. For det andet bemærkes, at det ikke fremgår af sagen, at Ferriere producerer farligt affald som omhandlet i direktiv 91/689, og at selskabet derfor skulle være omfattet af dettes bestemmelser.

124 Det må således konstateres, at Ferriere hverken under den administrative procedure eller i øvrigt for Retten har været i stand til at angive, hvilke nye standarder inden for den sektor, hvor selskabet driver virksomhed, dets investering nøjagtigt skulle bringe anlægget i overensstemmelse med. De argumenter, som vedrører fællesskabsretlige eller nationale bestemmelser, der hverken er nye eller har sammenhæng med tildelingen af den omtvistede støtte, må til dels afvises, fordi de er fremsat for første gang under retsforhandlingerne, til dels forkastes, fordi de ikke har nogen forbindelse med den omhandlede investering. Det må derfor konkluderes, at Ferriere ikke har påvist en sammenhæng mellem selskabets investering og nye standarder inden for dets sektor.

125 Det er således hverken fornødent at tage stilling til, om de standarder, der er henvist til i den godkendte støtteordning, skal forstås som bindende eller vejledende standarder, eller at undersøge, om enhver ny standard, som er indført efter ibrugtagningen i 1970'erne af det anlæg, som skulle udskiftes, som hævdet af Ferriere skal anses for en ny standard, idet sagsøgeren ikke har kunnet pege på nogen standarder, som den har villet tilpasse sit anlæg til. Argumentet om, at rammebestemmelserne fra 1994 og 2001 i tilskyndelsesøjemed gav mulighed for at

yde støtte i tilfælde, hvor der ikke foreligger retligt forpligtende standarder, eller hvor investeringen går ud over de standarder, som skal overholdes, er her uden betydning, eftersom den bestemmelse, hvormed den godkendte ordning blev gennemført, opstiller det krav, at investeringen for at være støtteberettiget skal have en tilpasning af anlægget til nye standarder, som finder anvendelse inden for sektoren, som sit formål.

126 Det følger af det ovenstående, at Kommissionen med føje har fundet, at den omtvistede støtte ikke kunne anses for en gennemførelsesforanstaltning til den godkendte ordning, men udgjorde ny støtte.

127 Herefter bemærkes, at Ferrieres argument, nævnt ovenfor i præmis 102, hvorefter Kommissionen har tilsidesat princippet om god forvaltningsskik ved at indlede en formel procedure for så vidt angår en gennemførelsesforanstaltning til en godkendt ordning, heller ikke kan tiltrædes.

128 Det første realitetsanbringede skal derfor forkastes.

Det andet realitetsanbringende, hvorefter den anfægtede beslutning skulle havde været vedtaget på grundlag af rammebestemmelserne fra 1994 og ikke på grundlag af rammebestemmelserne fra 2001

— Parternes argumenter

129 Ferriere har gjort gældende, at selskabets investering skal undersøges på grundlag af rammebestemmelserne fra 1994. Den anfægtede beslutning er baseret på et fejlagtigt

juridisk grundlag. Støtten skulle have været vurderet på grundlag af de kriterier, som er fastlagt i rammebestemmelserne fra 1994, og ikke med henvisning til bestemmelserne i rammebestemmelserne fra 2001. Kommissionen har ligeledes tilsidesat princippet om beskyttelse af den berettigede forventning på dette punkt.

130 Sagsøgeren har gjort gældende, at punkt 82 i rammebestemmelserne fra 2001 (nævnt ovenfor i præmis 12) er retsstridigt, således som det er fortolket af Kommissionen. Ifølge Ferriere kunne de nye rammebestemmelser kun anvendes på allerede anmeldt støtte, såfremt der ikke allerede var indledt en formel procedure vedrørende denne støtte.

131 Den Italienske Republik har gjort gældende, at støtten skulle have været vurderet i henhold til rammebestemmelserne fra 1994, som var gældende på tidspunktet for støttetildelingen den 8. oktober 1998, og ikke i henhold til de bestemmelser, som var gældende på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning.

132 Kommissionen har gjort gældende, at den påtænkte støtte var uforenelig med fællesmarkedet på grundlag af rammebestemmelserne fra 2001, og at den heller ikke kunne have været godkendt på grundlag af rammebestemmelserne fra 1994.

133 Kommissionen har i øvrigt gjort gældende, at den ulovlighedsindsigelse, sagsøgeren har rettet mod punkt 82 i rammebestemmelserne fra 2001, ikke er fremsat i stævningen, og at den derfor skal afvises i medfør af bestemmelserne i artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement. Kommissionen er under alle omstændigheder af den opfattelse, at punkt 82 blot bestemmer, at de nye bestemmelser træder i kraft med det samme, i overensstemmelse med de almindelige principper om lovbestemmelsers tidsmæssige anvendelse, hvilket på ingen måde er i strid med princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

— Rettens bemærkninger

134 Foreneligheden med fællesmarkedet af en påtænkt støtte til miljøbeskyttelse skal undersøges i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 6 EF, sammenholdt med artikel 87 EF, og på grundlag af de fællesskabsretlige rammebestemmelser, som Kommissionen forudgående har vedtaget med henblik på en sådan undersøgelse. Kommissionen er således bundet af de rammebestemmelser eller meddelelser, den har vedtaget som led i sit tilsyn med statsstøtte, såfremt disse ikke afviger fra traktatens bestemmelser, og de er blevet accepteret af medlemsstaterne (Domstolens dom af 26.9.2002, sag C-351/98, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 8031, præmis 53). De interesserede parter kan således støtte ret herpå, og Fællesskabets retsinstanser efterprøver, om de retningslinjer, Kommissionen har pålagt sig selv ved at vedtage den anfægtede beslutning, er blevet overholdt (Rettens dom af 30.1.2002, sag T-35/99, Keller og Keller Meccanica mod Kommissionen, Sml. II, s. 261, præmis 74 og 77).

135 I den foreliggende sag skal det indledningsvis afgøres, hvilke af Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til miljøbeskyttelse Kommissionen var forpligtet til at anvende, da den traf sin beslutning.

136 Den ulovlighedsindsigelse, som udtrykkeligt er fremsat i replikken, skal i modsætning til det af Kommissionen anførte antages til realitetsbehandling, eftersom den udgør en uddybning i replikkens punkt 12-18 af et anbringende, der er fremsat indirekte i stævningens punkt 54 (jf. i denne retning Rettens dom af 17.7.1998, sag T-118/96, Thai Bicycle mod Rådet, Sml. II, s. 2991, præmis 142).

137 Det fremgår af punkt 81 og 82 i rammebestemmelserne fra 2001 (jf. præmis 12 ovenfor), at disse trådte i kraft på offentliggørelsesdagen, den 3. februar 2001, og at

Kommissionen således også skulle anvende bestemmelserne heri på påtænkt støtte, som var anmeldt forud for denne offentliggørelse. I modsætning til den fortolkning, som sagsøgeren har anlagt, fandt de nye rammebestemmelser øjeblikkelig anvendelse uden undtagelse og altså også i tilfælde som det foreliggende, hvor en formel procedure var blevet indledt.

138 For det første bemærkes, at det i punkt 81 og 82 anførte, der har hjemmel i bestemmelserne i artikel 254, stk. 2, EF om ikrafttrædelsen af Rådets og Kommissionens forordninger og direktiver, tager udgangspunkt i princippet om, at institutionernes retsakter uden undtagelse gælder umiddelbart (Domstolens dom af 10.7.1986, sag 270/84, Licata mod ØSU, Sml. s. 2305, præmis 31, og af 2.10.1997, sag C-122/96, Saldanha og MTS, Sml. I, s. 5325, præmis 12-14).

139 For det andet bemærkes, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ikke med føje kan påberåbes i den foreliggende sag, idet dette princip i lighed med retssikkerhedsprincippet kun omfatter forhold, som ligger forud for ikrafttrædelsen af de nye bestemmelser (Domstolens dom af 15.7.1993, sag C-34/92, Grusa Fleisch, Sml. I, s. 4147, præmis 22). Ferriere kan imidlertid ikke påberåbe sig sådanne forhold, men befinder sig i den midlertidige situation, hvor en medlemsstat har anmeldt en påtænkt ny støtteforanstaltning til Kommissionen med anmodning om, at denne undersøger støtteforanstaltningens forenelighed med fællesskabsbestemmelserne, idet støttetildelingen er betinget af udfaldet af denne undersøgelse. Desuden bemærkes under alle omstændigheder, at eftersom rammebestemmelserne fra 1994 og rammebestemmelserne fra 2001, som afløste disse, som tidligere fastslået (jf. præmis 77 ovenfor) i det væsentlige var identiske, kan der ikke være tale om, at sagsøgerens berettigede forventning er blevet berørt.

140 Den anfægtede beslutning er følgelig lovligt blevet vedtaget på grundlag af rammebestemmelserne fra 2001, som trådte i kraft den 3. februar 2001.

Det tredje realitetsanbringende, hvorefter Ferrieres investering havde et miljømæssigt formål, som berettiger selskabet til at modtage statsstøtte til miljøbeskyttelse

— Parternes argumenter

141 Ferriere har gjort gældende, at selskabets investering berettigede det til statsstøtte til miljøbeskyttelse. Investeringen opfyldte nemlig målsætningerne for Fællesskabets miljøpolitik, således som disse er opregnet i artikel 174 EF, samt forskrifterne i de fællesskabsretlige direktiver og henstillinger. Investeringen medførte navnlig forbedringer med hensyn til forurening af atmosfæren, bortskaffelse af farligt affald, støjgener og arbejdsvilkår. De to sidstnævnte forhold var udtrykkeligt nævnt i den bestemmelse, hvormed den godkendte ordning blev indført.

142 Sagsøgeren har ligeledes gjort gældende, at det var muligt at udskille investeringsomkostningen til miljøbeskyttelse fra de samlede omkostninger, idet regionen havde vurderet denne til 11 mia. ITL ud af en investering på 20 mia. ITL.

143 Kommissionen har ifølge sagsøgeren miskendt den påtænkte støttes miljømæssige formål og har vilkårligt fundet, at investeringen hovedsageligt havde et økonomisk formål, selv om formålet med den nye fremstillingsmetode netop var at gøre produktionssystemet mere miljøvenligt. Sagsøgeren har præciseret, at selv om det er logisk, at et nyt anlæg er mere rentabelt end et gammelt anlæg, var det gamle valseværk stadig fuldt funktionsdygtigt og tilfredsstillende i teknologisk henseende, og det blev erstattet af et innovativt anlæg med henblik på at eliminere de miljømæssige ulemper ved den gamle fremstillingsproces.

144 Den Italienske Republik har gjort gældende, at den omhandlede investering først og fremmest er foretaget af grunde, som er forbundet med hensynet til miljøbeskyttelsen.

145 Kommissionen har anført, at det i den foreliggende sag ikke var begrundet at yde støtte, eftersom investeringen under alle omstændigheder ville være blevet foretaget af grunde, som ikke har noget at gøre med miljøbeskyttelse, idet reduktionen af gener og forurening var en nødvendig og automatisk følge af et økonomisk og teknologisk valg, som var udslaggivende og som uvægerligt måtte træffes. Det er desuden ikke muligt at udskille de ekstra omkostninger, som vedrører miljøbeskyttelsen. Kommissionen har tilføjet, at de dokumenter, som er fremlagt for første gang med replikken, såfremt de overhovedet kan tages i betragtning, ikke kan få nogen betydning for lovligheden af den anfægtede beslutning, der er vedtaget på grundlag af de oplysninger, Kommissionen fik kendskab til under den administrative procedure.

— Rettens bemærkninger

146 Kommissionen har erklæret støtten uforenelig med fællesmarkedet af de ovenfor i præmis 30 anførte grunde, hvorefter investeringen, som var foretaget med henblik på udskiftning af et gammelt anlæg med et innovativt anlæg, ikke havde et miljømæssigt formål, men indgik som led i en økonomisk og industriel tankegang, hvilket var til hinder for, at der blev ydet støtte til miljøbeskyttelse. Kommissionen fandt i øvrigt, at de miljømæssige fordele var uadskilleligt forbundet med fremstillingsprocessen, hvilket ikke gjorde det muligt at udskille investeringsomkostningen til miljøbeskyttelse fra de samlede omkostninger (betragtning 29 og 31-33 til den anfægtede beslutning).

147 Om der kan ydes støtte i medfør af fællesskabsbestemmelserne om statsstøtte til miljøbeskyttelse, afhænger af formålet med den investering, hvortil der er søgt støtte. Rammebestemmelserne fra 2001 (punkt 36 og 37, nævnt ovenfor i præmis 10 og 11), som i denne henseende er identiske med rammebestemmelserne fra 1994

(punkt 3.2.1, nævnt ovenfor i præmis 6), nævner investeringer, der har til formål at reducere eller helt fjerne forurening og gener eller at tilpasse produktionsmetoder, idet det præciseres, at det kun er de ekstra omkostninger til de yderligere investeringer, der er forbundet med miljøbeskyttelse, som er støtteberettigede. Det er en betingelse for, at en investering, som bl.a. er begrundet i økonomiske hensyn, berettiger til støtte til miljøbeskyttelse, at disse hensyn ikke i sig selv udgør en tilstrækkelig begrundelse for investeringen i den valgte form.

148 Det følger således af opbygningen af rammebestemmelserne fra 2001, som i denne henseende er identiske med rammebestemmelserne fra 1994, at der ikke kan ydes støtte til enhver investering, som tilpasser et anlæg til nationale eller fællesskabsretlige standarder, hvad enten disse er retligt forpligtende eller ej, som går videre end de retligt forpligtende standarder eller som er foretaget i tilfælde, hvor der ikke findes retligt forpligtende standarder, men kun til de investeringer, hvor selve genstanden for investeringen er en sådan miljømæssig forbedring.

149 Kommissionen kunne derfor erklære, at den påtænkte støtte var uforenelig med fællesmarkedet, idet den ikke opfyldte dette krav.

150 Den omstændighed, at sagsøgerens investering ifølge selskabet medfører forbedringer for miljøbeskyttelsen, er derfor — ligesom den omstændighed, at det i den anfægtede beslutning er anerkendt, at investeringen medfører fordele for miljøbeskyttelsen eller for arbejdstagernes sundhed og sikkerhed — irrelevant.

151 Det er ganske vist muligt, at en påtænkt støtte både har til formål at forbedre den økonomiske produktivitet og at beskytte miljøet, men den omstændighed, at dette andet formål foreligger, kan ikke udledes af den blotte konstatering af, at det nye anlæg har en mindre negativ virkning på miljøet end det gamle, hvilket blot kan være en sideeffekt af en teknologisk ændring i økonomisk øjemed eller af

udskiftningen af nedslidt udstyr. For at det i et sådant tilfælde kan lægges til grund, at den støttede investering har et delvist miljømæssigt formål, må det godtgøres, at det samme økonomiske resultat kunne have været opnået ved hjælp af et billigere, men også mere miljøskadeligt udstyr.

152 Afgørelsen af sagen afhænger således ikke af, om investeringen medfører miljømæssige forbedringer, eller om den går videre end de gældende miljøkrav, men derimod i første række af, om investeringen er foretaget med henblik på at gennemføre sådanne forbedringer.

153 Sagsøgeren har hertil gjort gældende, at formålet med den nye fremstillingsproces var at gøre produktionssystemet mere miljøvenligt, hvilket der ifølge selskabet var detaljeret redegjort for i bilag B og C til støtteanmodningen af 26. marts 1997. Disse dokumenter bekræfter det teknologiske fremskridt, som den nye fuldautomatiserede fremstillingsproces udgør for produktionen af svejsede stålarmeringsnet, og som betyder, at støjen fra anlægget bliver reduceret, samt at støvudledningerne undgås. De bekræfter dermed interessen i et sådant anlæg fra et økonomisk og industrielt synspunkt, hvilken interesse er tilstrækkelig til at begrunde beslutningen om at foretage investeringen.

154 Ferriere har ligeledes gjort gældende, at selskabets tidligere anlæg stadig var fuldt ud funktionsdygtigt, da det besluttede at udskifte det med henblik på at anskaffe sig en teknologisk nyskabelse, som fjernede de ulemper, den gamle fremstillingsproces medførte for miljøet. I denne forbindelse bemærkes, at de dokumenter, som blev fremlagt for første gang med replikken, og som således ikke blev forelagt Kommissionen under den administrative procedure, ikke kan have betydning for retmæssigheden af den anfægtede beslutning (jf. dommen i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 16). I øvrigt bemærkes, at disse dokumenter desuden viser, at virksomheden siden 1993-1994 havde planer om at erhverve et nyt innovativt anlæg. Endvidere bemærkes, at den omstændighed, at det nye valseværk ikke medførte en forøgelse af produktionskapaciteten, hvilket Kommissionen synes at have anerkendt i betragtning 29 til den anfægtede beslutning, ikke beviser, at investeringen havde et miljømæssigt formål.

155 Det må konkluderes, at Ferriere havde et mere end 25 år gammelt produktionsanlæg, hvilket anlæg selskabet ønskede at udskifte med et nyt anlæg, som anvendte en teknologisk nyskabende fremstillingsproces, der integrerer de miljøbeskyttelsesforanstaltninger, som indgår i alle moderne anlæg. Det må derfor konstateres, at investeringen skyldtes en beslutning truffet af virksomheden om at modernisere sit produktionsapparat, og at den under alle omstændigheder ville havde foretaget investeringen i den valgte form.

156 Kommissionen har derfor ikke begået en skønsfejl ved ikke at finde det bevist, at investeringen havde et egentligt miljømæssigt formål. Kommissionen har med føje kunnet anse de fordele, investeringen medførte for miljøbeskyttelsen, for at være uadskilleligt forbundet med dette nyskabende anlæg. Kommissionens skøn er i denne henseende ikke vilkårligt. Dernæst bemærkes, at vurderingen af de fordele, som investeringen medførte for arbejdsvilkårene, ikke som anført af sagsøgeren medfører, at begrundelsen er selvmodsigende, idet det fremgår af punkt 6 i rammebestemmelserne fra 2001, at aktioner vedrørende sikkerhed og hygiejne ikke er omfattet af disse rammebestemmelser.

157 I anden række bemærkes, at det i den anfægtede beslutning, ud over, at det heri er konstateret, at investeringen ikke havde noget miljømæssigt formål, er anført, at investeringsomkostningen til miljøbeskyttelse ikke kunne udskilles fra de samlede omkostninger, der var forbundet med transaktionen. Denne del af begrundelsen for den anfægtede beslutning er ikke overflødig, eftersom det kunne have været udledt af eksistensen af en meromkostning ved det planlagte projekt i forhold til et andet tænkt projekt med samme økonomiske ydeevne på mindre favorable miljømæssige vilkår, at investeringen havde et miljømæssigt formål (jf. præmis 151 ovenfor).

158 Ferriere har i denne forbindelse gjort gældende, at den del af selskabets investering, som har et miljømæssigt formål, svarer til den del af de samlede investeringsomkostninger, som den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia har anerkendt som værende støtteberettiget, dvs. 11 mia. ITL (5,68 mio. EUR).

159 På foranledning af et skriftligt spørgsmål fra Retten, som er nævnt ovenfor i præmis 35, og hvorved sagsøgeren blev anmodet om at angive de faktorer, på grundlag af hvilke den ekstra investeringsomkostning til miljøbeskyttelse kunne ansættes til 11 mia. ITL ud af de samlede investeringsomkostninger på 20 mia. ITL, har Ferriere blot henvist til den vurdering, regionen havde foretaget. Under retsmødet har sagsøgeren erkendt, at det var vanskeligt at foretage en sådan sondring, idet der var tale om en fremgangsmåde, som i sig selv forbedrede miljøbeskyttelsen. Sagsøgeren har desuden anført, at regionen havde set bort fra de generelle omkostninger.

160 Ferrieres skrivelser til regionen af 26. maj 1998 og 26. juni 1998, som indgår i sagsakterne, og som indeholder et detaljeret, opdelt budget over investeringen, besvarer ikke dette spørgsmål. Der er ikke over for Retten afgivet nogen supplerende forklaringer på, hvorledes man er nået frem til den konklusion, at det nævnte beløb på 11 mia. ITL svarer til investeringsomkostningen til miljøbeskyttelse. Selv om det forståeligt nok har været vanskeligt at udskille denne omkostning i en sag som den foreliggende, hvor fordelene for miljøet indgår som en uadskillelig del af fremgangsmåden, udelukker de principper, som er opstillet i rammebestemmelserne fra 2001, og som svarer til principperne i rammebestemmelserne fra 1994, at den samlede investeringsomkostning kan være støtteberettiget, samtidig med at de kræver, at de ekstra omkostninger til opnåelse af miljøbeskyttelsesformålet identificeres.

161 Imidlertid har hverken sagsøgeren eller Den Italienske Republik redegjort nærmere herfor. De har navnlig ikke angivet, i henhold til hvilken metode den selvstyrende region Friuli-Venezia Giulia er nået frem til den støtteberettigede del af investeringen.

162 Det var følgelig med rette, at Kommissionen i den anfægtede beslutning fastslog, at det ikke var muligt at udskille den udgift, som konkret var bestemt til miljøbeskyttelse, fra investeringen.

163 Det er således med føje, at Kommissionen har fundet, at Ferrieres investering ikke berettigede til støtte til miljøbeskyttelse.

164 Det følger af det ovenstående, at Kommissionen med rette har kunnet erklære støtten for uforenelig med fællesmarkedet. Ferriere og Den Italienske Republik kan således ikke gives medhold i deres påstand om annullation af den anfægtede beslutning. Denne påstand skal derfor forkastes.

Påstanden om erstatning for et hævdet tab

Parternes argumenter

165 Ferriere har gjort gældende, at selskabet har lidt et tab som følge af, at den anfægtede beslutning var retsstridig på grund af den krænkelse af det frie økonomiske initiativ og ejendomsretten, som beslutningen er udtryk for, som følge af indledningen af en formel undersøgelse og som følge af den tid, som forløb inden afslutningen af denne undersøgelse. Da Ferriere ikke havde den støtte, som regionen var indstillet på at yde selskabet, til rådighed, var det tvunget til at optage lån til finansiering af investeringen og dermed berøvet muligheden for at anvende udbetalingen til andre formål.

166 Sagsøgeren har krævet kompensation for det tidsrum, hvor selskabet ikke har haft støttebeløbet til rådighed. Erstatningen skal fastsættes således, at den dækker betaling af procesrenter og kompensation for den monetære revaluering, og skal beregnes fra den 26. april 1999, hvor fristen på to måneder fra modtagelsen af anmeldelsen den 25. februar 1999 udløb, og hvor Kommissionen skulle have anerkendt, at støtten var forenelig med fællesmarkedet.

167 Kommissionen har gjort gældende, at betingelserne for, at den kan ifalde erstatningsansvar, ikke er opfyldt. Den har anført, at det blandt de grundlæggende rettigheder kun er dem, som skal beskytte retssikkerheden og den berettigede forventning, som i teorien kan falde ind under kategorien »regler, hvis overtrædelse

kan medføre, at institutionerne ifalder erstatningsansvar«. Under alle omstændigheder er betingelsen om, at overtrædelsen skal være grov og åbenbar, ikke opfyldt i det foreliggende tilfælde. Sagsøgeren har endelig ikke bevist, at det frie økonomiske initiativ og ejendomsretten skulle være blevet krænket.

168 Kommissionen har desuden anført, at det påståede tab hverken er sikkert eller kan opgøres, idet virksomhederne ikke har nogen ret til at modtage statsstøtte, og så meget desto mindre på en bestemt dato. Kommissionen har tilføjet, at såfremt det lægges til grund, at støtten er ydet i overensstemmelse med en godkendt ordning, kan forsinkelsen med hensyn til udbetaling af støtten ikke bebrejdes Kommissionen, men derimod de italienske myndigheder, som har valgt at anmelde støtten og herefter udsætte udbetalingen heraf. Påstanden om betaling af morarenter er ubegrundet, idet der er tale om et erstatningskrav. Det er endelig ikke bevist, at der er lidt et tab for så vidt angår devalueringen.

Rettens bemærkninger

169 Ferrieres erstatningskrav, som er fremsat med hjemmel i artikel 235 EF og 288 EF, rejser spørgsmål om Fællesskabets erstatningsansvar uden for kontraktforhold som følge af det tab, selskabet angiveligt har lidt som følge af retsstridigheden af den anfægtede beslutning.

170 Efter fast retspraksis forudsætter et ansvar for Fællesskabet uden for kontraktforhold, at sagsøgeren beviser, at den adfærd, der lægges den berørte institution til last, har været retsstridig, at der foreligger et virkeligt tab, og at der er årsagssammenhæng mellem denne adfærd og det påståede tab (Domstolens dom af 29.9.1982, sag 26/81, Oleifici Mediterranei mod EØF, Sml. s. 3057, præmis 16, og Rettens dom af 28.11.2002, sag T-40/01, Scan Office design mod Kommissionen, Sml. II, s. 5043, præmis 18). Når en af disse betingelser ikke er opfyldt, må sagsøgte frifindes i det hele, uden at det er nødvendigt at undersøge, om de øvrige betingelser for, at Fællesskabet ifalder ansvar, er opfyldt (Domstolens dom af 15.9.1994, sag C-146/91, KYDEP mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 4199, præmis 19, og Rettens dom af 20.2.2002, sag T-170/00, Förde-Reederei mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 515, præmis 37).

171 Da den første betingelse for, at Fællesskabet ifalder ansvar uden for kontraktforhold i medfør af artikel 288, stk. 2, EF, nemlig at den anfægtede retsakt er retsstridig, ikke er opfyldt, må erstatningspåstanden forkastes i det hele, uden at det er fornødent at undersøge de øvrige ansvarsbetingelser, dvs. om der foreligger et virkeligt tab, og om der er årsagssammenhæng mellem Kommissionens adfærd og det påståede tab.

172 Det følger af det ovenfor anførte, at Kommissionen bør frifindes i det hele.

Sagens omkostninger

173 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Det følger desuden af procesreglementets artikel 87, stk. 4, at medlemsstater, der er indtrådt i en sag, bærer deres egne omkostninger.

174 Sagsøgeren har tabt sagen og bør derfor i overensstemmelse med Kommissionens påstand .pålægges at bære sine egne omkostninger og betale Kommissionens omkostninger.

175 I medfør af artikel procesreglementets 87, stk. 4, bærer Den Italienske Republik sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Udvidede Afdeling)

1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.

2) Sagsøgeren bærer sine egne omkostninger og betaler Kommissionens omkostninger.

3) Den Italienske Republik bærer sine egne omkostninger.

Legal Tiili Meij

Vilaras Forwood

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 18. november 2004.

H. Jung H. Legal

Justitssekretær Le président